

3

EAEko gehiengo euskalduna duten udalerriak epaitegi erdaldunetan

HAUSNARTU Euskal Soziolinguistika Sarien VIII. Edizioko
HIRUGARRREN SARIA (2015)

Haritz Etxeberria Bereziartua

Zuzenbidean graduatua

hbereziartua@gmail.com

Sarrera-data: 2015-11-03 / Onartze-data: 2015-11-30

Laburpena. Errealitate soziolinguistikoaren arabera gehien euskalduna duten udalerrietan, lan hizkuntza euskara izateko, indarrean dagoen Legediaren azterketa bat egin dugu. Berezi, EAEn kokaturiko Administrazioen artean, erabili beharreko hizkuntza aztertu da. Horretarako, Espainia eskumen banaketatik abiatuta, Estatuan eta Euskadiko Erkidego Autonomikoan, toki administrazio eremuan indarrean dagoen Legedia aztertu dira. Ondoren, Jurisprudentzia Konstituzionala eta Auzitegi arruten Jurisprudentziaren eboluzioa aztertu da. Jarraian, EAEn, kokaturiko administrazioek, euren arteko harremanetan, euskara balio eta eraginkortasun juridikoz erabiltzeko dauden oinarri juridikoak aztertu dira eta ondoren, arazo juridiko berdinei aurre egiteko, beste autonomia erkidegoek erabilitako formulak. Guzti honetatik, euskarak Lege mailako arau berri baten beharra duela ondorioztatu dugunez, Udal Lege proiektuaren ezarpenak mahai gaineratu ditugu, arazo hauek, gainditu ditzakeen hausnartzeko. • **Hitz gakoak:** *Herri administrazioa eta hizkuntz Legedia, jurisprudentzia, Euskararen Normalizazio Legea, formulak, Udal lege proiektu berria.*

Abstract. In the municipalities that are majority Basque-speaking in terms of their sociolinguistic reality, we have analysed the legislation in force enabling Basque to be the language of work. Specifically, the language that has to be used in the Administrations located in the Basque Autonomous Community has been analysed. So, from the starting point of the distribution of powers in Spain, the legislation in force in the sphere of the local administrations in the State and in the Basque Autonomous Community has been analysed. That was followed by an analysis of the following aspects: Constitutional Jurisprudence and the evolution in the Jurisprudence of the ordinary courts; the legal bases existing for the administrations located in the Basque Autonomous Community to use Basque with legal force and effect in their relations with each other; and the formulas used by other autonomous communities (regions) to deal with the same legal problems. As we have concluded from all this that Basque needs a new regulation on a level of law, we have put forward contributions to the draft Municipal Law to reflect on the possible solutions to these problems. • **Key words:** *Public administration and language legislation, jurisprudence, law on the Normalisation of the Basque Language, formulas, the new draft Municipal law.*

Joshua Aaron Fishman: Gobernu baten hizkuntza-politikak ezin du arrakastarik izan baldin eta herritarren borondatea eta parte hartzea kontuan hartzen ez badira. Baina, aldi berean, herritarren parte hartzea berez ez da aski hizkuntza baten berreskurapena eragiteko, baldin eta erakundeen laguntzarik ez badu.

1. SARRERA

Helburua, Euskararen erabileran, Euskadiko Autonomia Erkidegoan kokaturiko Udalerri euskaldunetan, euskara lan hizkuntza izateko bidean sortu diren arazo juridikoen azterketa egitea da. Zalantzak uxatzen aldera, esan beharra dago, Udalerri euskaldunak diogunean, %70 baino gehiagok euskaraz dakiten Udalerriez ari garela. Beraz, indarrean dagoen Legediak soilik ez, baizik eta, errealitate soziolinguistikoaren arabera ere lasai esan dezakegu, Udalerri hauetako berezko hizkuntza Euskara dela, hots, Ofizialtasuna, ezagutza eta erabilera arrunta den Udalerriei buruz ari gara. Berauek, inor diskriminatu gabe, eguneroko lan hizkuntza euskara izatea nahi dute.

Orokorrean, momentuz, EAEko Administrazio publiko gehienetan gaztelera da hizkuntza nagusia, eta era berean, ez luke inongo oztoporik egon behar gehiengo euskalduna duten toki administrazioetan benetako lan hizkuntza euskara izateko, beti ere, kanpo erabileran inor diskriminatu gabe. Errealitatean ordea, ez da horrela izan eta euskarak ondoan, eraginkortasun eta efektu juridikoak izateko, gaztelania eduki behar izan du.

Legebiltzarrak, Euskararen Erabilera Arautzeko 10/1982 oinarritzko Legea onartzean 8.3. art. aurreikusi zuen, non, udal mailan, lekuan lekuko egoera soziolinguistikoaren arabera eta herritarren hizkuntza eskubideak urratzen ez ziren heinean, euskara eraginkortasun juridiko osoz, gaztelaniara itzuli gabe erabiltzea ahalbidetzen zen. Euskararen legearen onartu eta hilabete gutxira, Espainiako Gobernu sozialistak Eusko legebiltzarraren legeari, Konstituzio-aurkako errekurtsioa tarteratu zion eta Konstituzio Auzitegiak, 8.3. art. espainiar konstituzioaren aurkakotzat jo zuen.

Ordutik gaur arte, Eusko Legebiltzarrak, Katalunian eta Galizian ez bezala, ez du Lege mailako araurik onartu. Euskararen esparruan, apirilaren 15eko 86/1997 dekretua (ez du Lege mailarik) onartu arren, Auzitegiek ez diote onartu benetako lan hizkuntza balio, ezta bere aplikazioan, eraginkortasun osoarekin, udaletxetan euskara erabili daitekeela gaztelaniarik gabe.

EAEko kokaturiko Udalerri euskaldunek, inor diskriminatu gabe, euskara benetako lan hizkuntza izateko, euskaraz eraginkortasun eta efektu juridiko osoz funtzionatzeko ez dute eduki nahiko legezko estaldura eta Euskararen erabilera bultzatu nahi bada, segurtasun juridikoarekin, Lege-mailako arau bat onartu behar da Eusko legebiltzarrean.

**Toki
Administrazioei
dagokionez,
Katalunia eta
Galiziako
ordenamenduak
dira garatuenak.**

Legezko estaldura gabezi honi, Espainiako Gobernuaren Ordezkaritzak, egiten duen, 8.2. art.ren idazkeraren interpretazio zorrotza gehitu behar diogu. Begi bistan usten du udalerri euskaldunen jarduera oztopatzeko egiten duela, ez baitio bere buruari udalerriei exijitzen diona aplikatzen.

Azkenik, kontuan izan behar dugu, Epailea dela epaiketa batean egindako froga guztiak eta indarrean dauden legeak aztertu eta interpretatu ondoren ebazpena emateko eta ebatzitakoa betearazteko ardura duena. Legeak ez du inolako beharrik ezartzen euskara ezagutzeko, eta Administrazioen Auziko langile taldeak euskalduntzeko ez dute inolako borondaterik erakutsi, nahiz eta, Justizia Administrazioaren hizkuntza-normalizaziorako erabakigarria den. Beraz, euskaraz ez dakiten Epaileak ebatzi behar dute epaia, orokorrean, euskararekin sentsibilizatuta ez dauden pertsonak, interpretatu eta ebatzi behar dituzte euskararen erabilerari eragiten dioten arauak.

Laburbilduz, EAEn kokaturiko Udalerri euskaldunek, inor diskriminatu gabe, euskara benetako lan hizkuntza izateko, euskaraz eraginkortasun eta efektu juridiko osoz funtzionatzeko ez dute eduki nahiko legezko estaldura eta Euskararen erabilera bultzatu nahi bada, segurtasun juridikoarekin, Lege-mailako arau bat onartu behar da Eusko legebiltzarrean.

2. HIZKUNTZA ARAUDIAK TOKI-ADMINISTRAZIO EREMUAN

I Estatuko araudia eta Araudi autonomikoa aztertzen hasi aurretik kontuan izan behar dugu, ofizialtasunak ez dakarrela berarekin ofiziala den hizkuntza nahitaez administrazioaren jardun guztietan erabili beharra, ezta aginte publikoak orokorrean erabili beharra ere. Ofizialtasunaren edukia eta mugak zehaztea Autonomia Erkidegoari dagokio, alegia, barruko edukia eta euskararen ofizialtasunaren ondorio juridikoak ezartzea, baina Estatuko Administrazioako organoetan hori burutzea Estatuko Administrazioari berari dagokio.

Espainiako Konstituzioko 149.1.18. art. oinarri hartuta, autonomia erkidegoetako botere publikoek ofizialtasuna arautu dezakete, baina ezin dute inolaz ere arautu Estatuak autonomia erkidegoan dituen organismoen jardun-antolamendua. Arazoak eremu zehatzetan aplikatzean sortzen dira, horretarako zehatz-mehatz adierazi behar baita non hasten den eta noraino heltzen den ofizialtasuna. Hori dela eta, batzuk eta besteak dituzten eskumenak bateragarri izan daitezten, erkidegoak ezin du hizkuntza normalizazioaren eremuan duen eskumena erabili, hizkuntza

politikan oinarrituz, Konstituzioaren antolamendua iraultzeko eta Estatuari soilik dagozkion arloak arautzeko, baina ezta Estatuak autonomia erkidegoak hizkuntza normalizazioan duen eskumena eragotzi edo edukirik gabe utzi, zenbait arlotan dituen eskumenen aitzakiatan.

1. Estatuko Araudia

Estatuko oinarritzko legea, Herri Administrazioetako Araubide Juridikoa eta Administrazio prozedura Erkidea arautzen dituen azaroaren 26ko 30/1992 Legea da. 35. art. administrazio publikoekin dituzten harremanetan herritarren eskubideak arautzen ditu, horien artean, tokiko Administrazio Erkidearen hizkuntza ofiziala erabiltzearena, betiere dagokion lurralde eremuan, eta 30/1992 zein gainontzeko ordenamendu juridikoarekin bat etorritz. 36. art. Estatuko Administrazio Orokorraren prozeduren hizkuntza arautu ondoren, Autonomia Erkidego eta tokiko administrazioetako jardunbideena arautzen du. 36.1 art. ezartzen denez, Erkidego Autonomiko Estatuko Gobernuaren Ordezkaritza derrigortuta dago erantzutean, herritarrek aukeratzen duten hizkuntza ofizialean egitera. Ondorioz, Estatuko Gobernuaren ordezkariak eta bere menpe dauden organoak derrigortuta daude betebeharrak honi aurre egitera. Horretarako, giza baliabideak antolatu beharko ditu euskaraz soilik aritzeko herritarrek horrela aukeratzen badute.

Bere bigarrenengo atalak dio Autonomia erkidegoetako eta tokiko erakundeetako administrazioek izapidetutako prozeduretan, kasuan kasuko autonomia legedian ezarritakoari lotuko zaiola hizkuntzaren erabilera. 36.3 art. dio Erkidegotik kanpo atera ezik, Administrazio instrukzio-egileak ez ditu gaztelaniara itzuli behar espedienteen agiriak, herritarrek espresuki ez badute eskatzen.

Udalen kasuan, Toki Administrazioen Antolakuntza, Funtzionamendua eta Araubide Juridikoa arautzen duen azaroaren 28ko 2568/1986 Errege-Dekretuak bere 86. art. Udalbatzaren espedienteak arautzen ditu, gaztelania edo hizkuntza koofizialean egin daitezkeela onartuz. Aktei dagokienez, 110.1 Art. dio 86.1 art. izango dela aplikagarri eta 201. art. xedatutakoaren arabera, ele-biz ere jaso daitezke aktak. Azkenik, 86.2 art. Xedatzen du eztabaidetan bi hizkuntza ofizialetako edozein erabili daitezkeela.

2. Araudi Autonomikoak

Espainiako Konstituzioko 3.2 art. abiatuta Espainiako Estatuko koofizialtasun sistema eratzen da. Artikulu honek honela dio: *Espainiako gai-*

*nerako hizkuntzak ere ofizialak izango dira dagozkien autonomia erkidegoetan,
haien estatutuen arabera.*

Horrela, Euskadiko Autonomia Estatutuak 6. art., Kataluniakoak 3. art., Galiziakoak 5. art., Valentziakoak 7. art, Balear Uharteetakoak 3. art. eta Nafarroako Hobekuntzako Legeak 9.Art¹, Espainiako Konstituzioko aukeraz baliatuz, koofizialtasuna ezarri zuten beraien autonomia erkidegoetan. Euskadiko Autonomia Estatutuak 6.1 art. euskarari gaztelaniarekin batera hizkuntz ofizial maila ematen dio eta herritar guztiei aitortzen zaie bi hizkuntzok ezagutzeko eta erabiltzeko eskubidea. Bere 2. Atalean zehazten da Komunitate Autonomoko Erakunde komunek Euskadiko egoera sozio linguistikoaren ñabardurak kontutan izanik, bi hizkuntzen erabilpena bermatuko dutela, ofizialtasuna erregulatuz eta ezagutza segurtatzeko behar diren neurriak eta medioak erabaki eta baliaraziz. 10/1982ko Legeak artikulua hau garatzen du. Euskal Autonomi Estatutuaren 6. art. EKren 3.2 art. aurreikusitakoaren ondorioa da. Hala, Euskal Estatutuak, euskarari dagokionean, Konstituzioak aipatutako artikuluan xedatzen du.

Toki Administrazioei dagokionez, Katalunia eta Galiziako ordenamenduak dira garatuenak. Kataluniako Udal eta toki-administrazioari buruzko 8/1987 Legearen 5. art. eta ondorengoetan xedatzen da, Katalana dela Kataluniako toki-administrazio berezko hizkuntza eta, horrela izanik, Katalana erabili behar da jarduera orokorrean. Gaineratuz, herritarrek, edozein hizkuntza ofizial aukeratzeko eskubidea dutela eta toki-administrazioak aukeratu duen hizkuntzan erantzuteko obligazioa. Amaitzeko dio, Katalunian kokatutako toki-administrazioek katalana erabili behar dutela barne jardueratan eta elkarren arteko harremanetan.

Galiziako toki-administrazioetan galiziera hizkuntza ofizialtzat erabiltzeko 5/1988 Legeko 1. art. dio Galiziako toki-administrazioetan bilkura, deialdi, gai-zerrenda, mozio erabaki, proposamen, batzordeen irizpen, boto partikular eta aktak galizieraz idatziko direla, era berean, erdaraz egiteko aukera utziz. Gainera, Galiziako toki-administrazioa arautzen duen 5/1997 Legearen 7. art. Azpimarratzen du, Galiziako berezko hizkuntza galiziera denez, toki-administrazioena ere badela, eta beraz, toki-administrazioek idatziz egindako bilkura, deialdi, mozio, akta, jakinarazpen, errekurso, eskritura publiko, boto partikular, agerraldi judizial eta administrazio egintza guztiak galizieraz egingo direla.

3. EUSKARAREN ERABILERA ARAUTZEKO OINARRIZKO LEGEA 10/1982

I
EAEn, Estatutuan aurreikusitako ofizialtasuna, Euskararen Erabilera Arautzen duen azaroaren 24ko 10/1982ko Oinarrizko Legearekin garatuta da. Bere 6. art. aintzatesten die herritar guztiei toki administrazioarekiko harremanetan euskara zein gaztelania erabiltzeko eskubidea. Gaineratuz, eskubideak bermatzeko neurri egokiak hartuko direla. Ondoren Administrazioetan euskararen erabilpenari buruz hau diote 8. eta 13 art.ek:

1. Euskal Herriko Autonomia Erkidegoan kokatutako herri-aginteen emandako arau-xedapen zein ebazpen ofizial orok bi hizkuntzetan idatzita egon beharko du zabalkunde ofiziala egiteko.
- 2 Euskal Herriko Autonomia Erkidegoan kokatutako herri-aginteen esku hartzen duten egintza guztiak eta baita administrazioaren jakinarazpen eta adierazpenak ere bi hizkuntzetan idatzita egon beharko dute, salbu eta interesdun partikularrek Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizialetako bat berariaz erabiltzea aukeratzen badute.
3. 13. art. Euskal Herriko Autonomia Erkidegoan herri-aginteen erabili beharreko inprimaki edo idazki-eredu ofizial guztiek bi hizkuntzetan egon beharko dute.

8. eta 13. art.ak, bigarren tituluko (Herri-aginteen jarduera) lehen kapitulu (Euskararen erabilera herri-administrazioan Euskal Herriko Autonomia) daude kokatua. Ez dago Euskararen Legean beste artikulurik. Beraz, erakunde publikoek beren jardueretan aintzat hartu behar duten hizkuntz erregimena artikulua honetan jasotzen dena da.

Xedapen arauemaileak, ebazpen ofizialak eta EAEko aginte publikoek parte hartzen duten egintza orori aplikatu behar zaiola dirudi. Bigarrenago atalean agertzen den egintza guztiak, EAEn kokatutako botere guztien egintza guztiak elebidun izan behar duten ustea sortzen du, salbu, hiritarrek propio hizkuntza bakarra erabiltzearen autua egiten duenean.

Gai honetan, Epaia ugari izan arren ez diote erantzun bakarra eman eta hemen aurkitzen da arazoaren muina, kontuan izanik, oraindik, EAEn kokatutako administrazioetan, egintza asko direla erdara hutsean ematen direnak, baina herri euskaldunetan, Udalentsat oztopo nabarmena da, bertan, euskara benetako lan hizkuntza izateko. Jakinik, Espainiako Gobernu Ordezkariordeztzak ez diola begirunerik euskarari, eta beraiek sustatzen dituztela Auzi-jardunbide gehienak.

***Jakinik,
Espainiako
Gobernu
Ordezkariordeztzak
ez diola
begirunerik
euskarari, eta
beraiek sustatzen
dituztela Auzi-
jardunbide
gehiak.***

4. JURISPRUDENTZIA

I

1. Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentzia

Konstituzio Auzitegiak 82/86ko Epaian Euskararen Legeko 8.3.art. interpretatu eta Konstituzio-aurkakotzat jo zuen. Legebiltzarrak, Euskararen Erabilera Arautzeko 10/1982 oinarrizko Legea onartzean 8.3. art. aurreikusi zuen:

8.3. "Aurrekoan agindukakoa gora behera, herri-aginteez euskara bakarrik erabili ahal izango dute toki-administrazioaren esparruan baldin eta, udalerriaren ezaugarri soziolinguistikoak direla-eta, herritarren eskubideak kaltetzen ez badira."

Legeak, bidezkotzat jotzen zuen, udal mailan, lekuan lekuko egoera soziolinguistikoaren arabera eta herritarren hizkuntza eskubideak urratzen ez ziren heinean, "...euskara bakarrik erabili ahal..." izatea.

Legegileak, artikulua honekin, gehien bat euskaraz mintzo diren toki-administrazioetan bakarrik balio zuen sistema diseinatu zuen baina Konstituzio aurkakotzat jo zuen KA, bere oinarri juridikoan 8.3. art.ak EK 3.1. art. Xedatutakoa urratzen zuela argudiatuz. Alegia, EAEko Estatutuaren 6. Artikuluak ez du euskaraz jakiteko derrigortasunik jartzen eta beraz, ez dago Estatuko lurralde barruan inon ere euskaraz jakin beharrik. 8.3. art. Euskara hutsez idaztea aurreikusten duenez eta herritarren eskubideak ez kaltetzeko salbuespenak ez duenez aukera hori alde batera uzten, gaztelania baztertzea ezinezkoa da herritarren eskubideak urratu gabe zeren eta inon ez baitago euskaraz jakiteko obligaziorik². Edozein administrazioetan gaztelera baztertze hutsak, hiritar gazteleradun elebakarren eskubideak urratzen ditu, eta horregatik "*hiritarren eskubideak kaltetzen ez dituzten neurrian*" adierak ezin du artikulua horren konstituzioa aurkakotasuna gutxitu. Argudio hau, baina, ezin da Administrazioen arteko harremanetara aplikatu, Euskadin kokatutako Administrazioek badutelako euskara jakiteko eginbehar bat, epai horrek berak onartzen duen bezala. Ezin dute, hortaz, euskara ez dakitenik modu zilegi baten alegatu, edo inolako eskubiderik urratu zaienik euskara hutsa erabiltzeri duten idatziak zuzentzen zaizkienean. Izatez, Konstituzio epaiaren arabera, hizkuntza baten ofizialtasuna onartzeak hizkuntza horretan idatzitakoak baliozkotzat hartu behar izatea dakar, noski, itzulpenik egin gabe.

Sarritan esan izan da, Konstituzio Auzitegiaren pasarte honek huts nabarmena duela eta juridikoki, erabat kritikagarria dela³. Nekez baieztatu

daiteke, Administrazioak ofiziala den hizkuntza bat erabiltzeak Konstituzioaren 3. artikulua urratzen duenik. Espainiako Gobernu Zentralak, Konstituzio Auzitegiaren epaiaren urte berean, administrazio-barneko zenbait jarduera eta egintza gaztelaniaz zein erkidegoan erkidegoko hizkuntza koofizialean egiteko, “...Conforme a la legislación aplicable y a los acuerdos adoptados al respecto por la correspondiente corporación...”⁴ aukera zabalik utzi zuen. Harrigarria da, Konstituzio Auzitegiak Euskararen Legeari ukatzen ziona, Estatuko arauak ontzat hartzea⁵.

Geroztik, Konstituzio Auzitegiak, ez du jarrera hain gogorrean ebatzi. Abenduaren 23ko KAE 337/1994, Kataluniako Hizkuntza Normalkuntzari buruzko 7/1983 Legearen 20 art. ebazterakoan egin zuen interpretazioan nabari da aldaketa. 20. art. dio irakaskuntza zentroen Katalana eguneroko hizkuntz arrunta edo ohikoa izan behar duela bai barne eta bai kanpo jardueratan⁶.

Kasu honetan, KA onartu egiten du koofiziala den hizkuntza nagusitzea administrazioan. Beti ere, noski, hiritarren hizkuntza eskubideekiko errespetua egiaztatuta badago. Ikusten dugunez, KA ez du jarraitzen 10/82 Legeko 8.3. art. aurrean izan zuen jarrera, bidezko ikusten duelarik erkidegoan erkidegoko hizkuntza koofizialak, Administrazioaren barne eta kanpo harremanetan erabilera arrunteko izatea.

KA dio, artikularen “*vehículo de expresión normal*” aurkitzen dela arazoa eta hori Konstituzio aurkakoa izango zen baldin eta bertatik ondorioztatzen baldin bazen erdararen erabilera anormala izango zela, gaztelania erabat baztertuz eta hizkuntza hau aukeratzen duten herritarren hizkuntza eskubideak urratuz. KA ustez, hori, ordea ez da horrela, Legeak herritarren Hizkuntza eskubideak bermatzen dituelako Administrazioarekiko harremanetan katalana zein gaztelania erabiltzea aukeran jarritz⁷.

Beraz, hiritarren hizkuntza eskubideak bermatuz ezkerro, zilegi da, Administrazioak hizkuntza koofizialen artetik bat zein bestea aukeratzea bere eguneroko Jarduerarako.

Konstituzio Auzitegiak, 2010an, hizkuntzen garapena zehaztu eta mugatzen du. Kataluniako Estatuari buruzko KAE 31/2010. Epaiak guri gai honetan dagokigunez dio, berezkotasun printzipioak ezin duela ofizialtasun bikoitzaren printzipioa ezabatu. Nolabaiteko egokitzapena eragin ditzakeela, baina orokorrean ezingo dela hizkuntza bakarraren printzipioa aplikatu, bi hizkuntza ofizialetako edozeinetan burututako

**Hizkuntzen
erabilerari
dagokionean,
Administrazio
Publikoek
bermatu behar
dutena da
herritarrek
hautatutako
hizkuntza
ofiziala erabiliko
dela eta
horretarako
Administrazioaren
zerbitzura
dauden langileak
hizkuntzaren
ikuspuntutik
trebatuta egon
behar dira.**

edozein jarduerak erabateko balio eta eragin juridikoa izango baitu. Beste era batera esanda, Autonomia Erkidegoko Legebiltzarrek ezin dutela askatasun osoz hizkuntza ofizialaren garapena eta araubidea ezarri.

Beraz, hizkuntzen erabilerari dagokionean, Administrazio Publikoek bermatu behar dutena da herritarrek hautatutako hizkuntza ofiziala erabiliko dela eta horretarako Administrazioaren zerbitzura dauden langileak hizkuntzaren ikuspuntutik trebatuta egon behar dira.

KA debekatzen du katalana lehentasunezko hizkuntza izatea administrazioetan. Azpimarratuz, lehentasunezko balioa eranstea berezko hizkuntzari Konstituzioaren aurkako dela, gaztelaniarekiko koofizialtasunari kalte egin ahal diolako. Autonomia Erkidegoko Legebiltzarrak hizkuntza ofiziala izendatu dezake bere erabilera arautuz, baina lehentasunezkorik ezin dio aitortu bere berezko hizkuntzari⁸.

Baina kontuan izan behar dugu, KA onartu duela Kataluniako herri administrazioek nagusiki katalanez jardun dezaketela, beti ere, herritarrak gaztelaniaz jarduteko eskubidea errespetatzen bada eta behar diren baliabideak jartzen baditu gaztelania erabiltzeko. komunikazioak jasotzeko inolako eragozpen formalik eta baldintzarik ezarri gabe⁹. Hiritarrak dirrelako hizkuntza eskubideen subjektu eta administrazioak beren esku-bideak errespetatzeko obligazioa dute. Hau benetan interesgarria da dudarik gabe, herri administrazioa katalana lan hizkuntza izatea onartzen duelako KA..

Kataluniako Estatutuak 6. Artikuluan katalana ezagutzeko obligazioa jasotzen du, baina 31/2010 KA epaiaren arabera, obligazio hori hezkuntzara soilik mugatu beharra dago, ezin delarik Konstituzioak 3. Artikuluan gaztelania ezagutzeko obligazioarekin¹⁰ parekatu.

Gai honetan, Konstituzio Auzitegiak behin baino gehiagotan ebatzi behar izan du. Sortutako gatazkak eta hizkuntz araubidearen mugak zein diren identifikatzeko oso baliagarriak dira Epaiak, baina behin betiko ondorioak atera aurretik, azter ditzagun jurisprudentzia arruntak planteatu dituen gatazka juridikoak.

2. Auzitegi Gorenaren Jurisprudentzia

Auzitegi Gorenaren 1996ko martxoaren 26ko Epaiak (RJ 1996\2593): Kasu honetan, Bartzelonako abokatu elkargoak zein egintza idatzi ditzakeen hizkuntza bakar batean eta zein idatzi behar diren hizkuntza

bietan eztabaidatzen da. Beraz, toki-administrazio edo kasu, korporazioek, ez dituzte nahitaez bi hizkuntza ofizialetera itzuli behar izenpetzen eta argitaratzen diren dokumentu guztiak, beti ere, horrela arautzen bada erkidego horretan. Epaiak Abokatu Elkargoko Estatutuetera jotzen du eta bere 5. art. jarraituz, zehazten du, xedapen eta egintza jakin batzuk katalanez argitaratzeaz gain gazteleraz argitaratu behar direla. Adieraziz, kasuak mugatuak direla eta kideek 5.2 art. Zehazten diren egintzak eskatu ditzakete gazteleraz argitaratu eta komunikatzea. Hots 5.2 art. Zehaztutako egintzak bakarrik eska daitezke gaztelaniaz egon daitezela¹¹. Beraz hala arautzen bada eta interesdunen eskubideak kaltetu gabe noski, prozedura osoa erkidegoko hizkuntza propioan egitea posible da¹².

Auzitegi Gorenaren 1999ko maiatzaren 24ko Epaiak (RJ\1999\6393): Kasu honetan, Aizarnazabalgo Udalak onartutako ordenantza errekurritzen da. Ordenantzaren 3. art. Euskara ez den beste edozein hizkuntza ezabatzea agintzen du Udaleko barne jardueratan. Alegia, euskara berezko eta laneko hizkuntza denez modu eksklusiboan eraginekin erabiltzea. Auzitegi Gorenarentzat, kontraesana sortzen da EK 3. art. Eta ordenantzaren 3. Eta 21. Artikuluen artean, gaztelaniaz soilik mintzo direnen eskubideak urratzen direlako eta beraz ez datoz zuzenbidearekin bat ordenantzaren 3 eta 21 art.¹³

Auzitegi Gorenaren 1999ko uztailaren 1eko Epaiak (RJ\1999\6411): Hemen ere, Udal ordenantza bat aurkatzen da, kasu honetan Mallabikoa. AGk bereizkeriatzat jotzen du, Udaleko inprimaki ofizialak lehenik administratuei euskara hutsez helaraztea eta norbaitek eskaria egiten duen kasuetan bakarrik ematea ele bietan¹⁴. Bestalde, administrazioen arteko harremanei dagokienez, Ordenantza honetan aurreikusten zen, bai autonomia erkidegoko eta autonomia erkidegoan kokaturiko estatuko administrazioari, agiri guztiak euskaraz bidaltzea exijitzen zien. AGk dio, estatuko administrazio orokorrari euskararen erabilpena derrigortzea ez datorrela bat EK 3. art. Eta ezta ere 10/1982ko Legearekin¹⁵.

3. EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren Jurisprudentzia

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren 1994ko abenduaren 30ko Epaiak (JT 1994\15878): Kasu honetan, Lasarte-Oriako Udalak gaztelera hutsean onartutako aurrekontuak zuzenbidearen arabekoak diren eztabaidatzen da. Auzitegiaren iritziz, ele biz idazten ez diren egintzak ez datoz zuzenbidearekin bat. Lasarte-Oriako Udalak interpretatzen du xedapenari balioa eta eraginkortasuna ematen dion erabaki formalari bakarrik daudela lotuak, baina Auzitegiak azpimarratzen du, administrazio

egintzak formazko elementuari (10/82ko 8 art.ri) lotuagoak daudela jakinarazpen eta argitalpen baldintzei baino eta idatzita egoteak edozein xedapenen edukiari eragiten diola eta errekurritutako administrazio egintza deusezten du¹⁶.

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren 2007ko otsailaren 12koa Epaia (JUR 2007\126842): Kasu honetan Azpeitiko Udalak onartutako ordenantza aurkatzen da eta Epai honek erabat baliogabetzen du ordenantza, ondoren AGk epaia berresten du. Lehenik Epaitegiak argudiatzen du, Azpeitiko Udalak ez duela eskumen edo ahalmenik udalerrian euskararen erabilera arautzeko, eskumen hori Autonomia Erkidegoarena delako¹⁷. Ondoren gaineratuz, Euskararen erabilera lehenestea udalaren jardueretan, koofizialtasunaren aurkakoa dela¹⁸. Auzitegiak ez du kontuan hartzen Azpeitiko errealitate soziolinguistikoa (herritarren %90a euskalduna) eta ez du onartzen udal lanpostu guztiek derrigorrezko hizkuntza eskakizuna izatea¹⁹. Amaitzeko, Azpeitiko Udalaren ordezkariak aurkeztu zituen adibide guztiak, ordenantzaren legezkotasuna argudiatzeko eta Udalen eskumena erakutsiz (beste udalerrietako Ordenantzak, Kataluniako Epaimahai Gorenaren Sententziak, Hizkuntza Minorizatuen Europako Karta) Auzitegiak ez ditu onartzen²⁰.

4. Aztertutako Jurisprudentziaren ondorio nagusiak

a. Aginte publikoek hizkuntza ofizial bakarra erabiltzea erabaki dezakete, norberaren ekimenez edo baita interesdunek hala aukeratu dutelako, horrela arautzen denean, baina beti ere administratu interesdunen eskubideak kaltetu gabe, interesdunek erabilitako hizkuntza ez dutela ezagutzen arrazoiz alegatu baitezakete, eta hori gaztelaniarengatik ez beste hizkuntzarengatik bakarrik pasatzen da. Prozedura osoa euskaraz egin ahal izatea, hizkuntza horrek Euskal Autonomia Erkidegoan duen izaera ofizialaren ondorio naturala da eta horrek berarekin dakar bertan gauzatutako jardueran eraginkortasuna, Erkidego autonomo horretako eremuan.

b. Herritarrek eskubidea dute, Espainiako Estatuko edozein erakundetan gaztelania erabiltzeko eta ezin dira behartu, autonomia Erkidegoko beste hizkuntza erabiltzera. Bi hizkuntza ofizialetako edozeinetan burututako edozein jarduerak erabateko balio eta eragin juridikoa izango du. Beraz, hizkuntzen erabilerari dagokionean, Administrazio Publikoek bermatu behar dutena da herritarrek hautatutako hizkuntza ofiziala erabiliko dela eta horretarako Administrazioaren zerbitzura dauden langileak hizkuntzaren ikuspuntutik

trebatuta egon behar dira.

c. Estatuak bere osotasunean, gaztelania zein Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofiziala jakitea bermatzeko obligazio konstituzionala du. Bi hizkuntzak benetan irakasteko bidea ematen ez duen legediak aipatutako betebeharrak konstituzionala urratuko luke.

d. Botere publikoek ez dituzte hizkuntz eskubideak, baizik eta, hizkuntz arloko betekizunak dituzte.

e. 8.3 art. deuseztu ondoren, indarrean bi hizkuntzen erabilera elkartua exijitzen duena dago EAEn. Interesdunek hizkuntza bat soilik erabiltzeko hautua egitean ezik, Botere publikoen egintzak elebidun izan behar dute baliozkoak izan daitezen. Hizkuntza ofizial bakar bat erabiltzeko baldintza hiritar interesdunek hizkuntza ofizial horren hautua egitea delako.

f. Euskararen Legea, Espainiako araudia baino estuagoa da, erabilerari dagokionez, Espainiako Legediak, inor diskriminatu gabe, euskaraz bakarrik jardutea ahalbidetzen duelako.

**Euskararen
Legea,
Espainiako
araudia baino
estuagoa da,
erabilerari
dagokionez,
Espainiako
Legediak, inor
diskriminatu
gabe, euskaraz
bakarrik jardutea
ahalbidetzen
duelako.**

5. EAEN KOKATURIKO ADMINISTRAZIOEN ARTEKO HARREMANETAKO HIZKUNTZA

Euskara eta Gaztelera biak dira hizkuntz ofizialak Euskadiko Erkidego Autonomoan eta beraz, biak erabili daitezke eraginkortasun eta baliozkotasun juridikoz edozein erlazio publiko edo pribatutan, eta zalantzarik gabe, Administrazioak herritarren hizkuntz eskubideak errespetatu behar ditu, ofizialtasun bikoitza errespetatuz. Beraz, Botere Publikoek bi hizkuntz koofizialetatik edonor erabili dezakete beste Botere Publiko batekin erlazioatzean, beti ere, ofizialtasun horren lurraldetasuna errespetatzen bada. Honek behartzen gaitu, Konstituzioarekin bat eginez, guztiz baliozkoa da gaztelera edo euskara bakarrik erabiltzea bai Estatuko Administrazioa Udalerri euskaldunekin harremanetan jartzea eta baita Udalerri euskaldunak Estatuko Administrazioarekin harremanetan jartzean.

Azter ditzagun ditugun oinarri juridiko materialak.

1. Euskararen Legeko 8. art. ez da aplikagarri Administrazio arteko harremanetan

Euskararen Legeko 8. Art. ez da aplikagarria Administrazio arteko harremanetan. Botere Publikoak ez dira hizkuntz eskubideen jabe 8. artikularen efektuetarako, kontuan izanik izendaturiko hizkuntz eskubideak herritarrei aitortzen zaizkiela eta ez Administrazioari (EK 2 eta 3.1. art; 10/82 Legeko 5. art.). Beraz, Botere publikoek ez dituzte hizkuntz es-

kubideak baizik eta hizkuntz arloko betekizunak dituzte, lehena eta garrantzitsuenak herritarrei 10/82 Legeko 5.2. artikuluan onarturiko hizkuntz eskubideak bermatzea da eta Legeak eskatzen dizkien beste betekizunak betetzea²¹.

EAEn, kokatutako Administrazioek euskara jakiteko egin behar bat dute²². Ezin dute, hortaz, euskara ez dakitenik modu zilegi baten alegatu, edo inolako eskubiderik urratu zaienik euskara hutsa erabiltzen duten idatziak zuzentzen zaizkienean. Izatez, 82/86ko Konstituzio Epaia ren arabera, hizkuntza baten ofizialtasuna onartzeak, hizkuntza horretan idatzitako baliozkotzat hartu behar izatea dakar.

Botere Publikoek bi hizkuntz koofizialetatik edonor erabili dezakete beste Botere Publiko batekin erlazionatzean, beti ere, ofizialtasun horren lurraldetasuna errespetatzen bada. Honek behartzen gaitu, Konstituzioarekin bat eginez, guztiz baliozkoa da gaztelera edo euskara bakarrik erabiltzea, bai Estatuko Administrazio periferikoa Udalarekin harremanetan jartzean eta baita Udalak Estatuko Administrazio periferikoarekin harremanetan jartzean²³. Aurrez esan dugun bezala, koofizialitate erregimenak ez garamatza Administrazio Publikoak publikatzen duen guztia bi hizkuntzetan publikatzeko obligaziora "...no con lleva la obligación de la Administración pública de producir la totalidad de los documentos que publique o suscriba en las dos lenguas..."²⁴. Administrazioarekiko administratuak dituzte hizkuntz eskubideak, beraiek dira titularrak eta legitimitatea dutenak eskubideak aldarrikatzeko. Euskararen Legeak Administrazio eta herritarren arteko harremanak arautzen ditu eta ez Administrazio arteko harremanak.

2. Autonomia Erkidego bereko Administrazioen arteko harremanetan erkidegoko hizkuntza ofizial bat erabili behar da

Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen 30/1992 Legearen 36.1 art. ezartzen denez Erkidego honetako Administrazio guztiak derrigortuta daude erantzutean, herritarrek aukeratzen duten hizkuntza ofizialean egitera. Horren ondorioz, Erkidego honetan kokaturiko administrazio guztiak eta bere menpe dauden organoak derrigortuta daude betebeharrak honi aurre egitera. Hots, giza baliabideak antolatu beharko dituzte euskaraz soilik aritzeko herritarrek horrela aukeratzen badute. Euskararen Legeak ere horrela ezartzen du 6. artikuluan eta Konstituzio Auzitegiak egiaztatu egin zuen betebeharrak hori Euskararen Legeari buruzkoa epaian.

Kontuan hartzekoa da ere 36.3 art. esaten dena: Erkidegotik kanpo atera ezik, Administrazio instrukzio-egileak ez ditu gaztelaniara itzuli behar espedienteen agiriak, herritarrek espresuki ez badute eskatzen.

Esandakoa aintzat hartuta zilegi da ulertzea 8. Art., elebitasuna ezar- tzerakoan, Erkidegoaren administrazioetako eta herritarren arteko ha- rremanak arautzeko helburua bakarrik duela, eta ez Erkidegoaren ad- ministrazio desberdinen arteko harremanak. Zentzu oneko interpretazio dela berresteko beste argudio bat dugu. 8.2 paragrafoaren azken zatian, han aurreikusten den salbuespenak horrela dio: “...salbu eta interesdun partikularrek Autonomia Erkidegoko hizkuntza ofizialetako bat berariaz erabiltzea aukeratzen badute”. Hau da, salbuespenak herritarren arteko harremanak baditu menpean logikoa da pentsatzea aurrekoa ere esfera juridiko horretan ari dela. Interpretazio horren aldekoak dira ere 8.1 eta 8.3 atalen idazkerak. Azken atal horrek (indargabetu bazen ere Konsti- tuzioaren kontra zihoala deklaratu zelako) Erkidegoen administrazioetako eta herritarren arteko hizkuntz harremana arautzen zuen kasu zehatz batean. Lehenengo atalari dagokionez ere, elebitasuna eskatzen da arauak eta erabaki ofizialak publikatzerakoan, hau da, herritarrei zu- zentzen denean, batez ere.

Beraz, Autonomia Erkidegoan kokatutako administrazioetako harre- manak, hizkuntza baten zein bestean izan ahal dira; bai euskaraz soilik, bai gaztelaniaz soilik, biak baitira, azken batean, hizkuntza ofizialak (eta hortaz, biak ala biak onartzeko eginbeharra dutelako Administrazioak) eta Erkidegoari kokatutako administrazioak derrigortuta daudelako biak ezagutzero (eta ezin dutelako, hortaz, baliozkotasunez, ez ezagutza bat alegatu, hizkuntza ofizial baten idatzitako agiriaren baliozkotasuna gaitzesteko).

3. Hizkuntza ofizial batek elebakarki erabiltzeagatik ezin du bere ofizialtasuna galdu

Euskara eta Gaztelera biak dira hizkuntz ofizialak Euskadiko Erkidego Autonomoan eta honi, gehitu behar diogu, Estatuko Gobernuaren Or- dezkaritza derrigortua dagoela euskaraz jakitera zeren eta bere betebe- harretako bat da Euskaraz zuzentzen diren herritarrei euskaraz erantzutea, euskara hizkuntza ofiziala delako, euskara ulertzeko betebeharra du, Euskadin kokatutako beste edozein botere publikok bezala. Eta hori horrela izanik ezin du ez jasotzat jo euskara hutsean bidalitako idatzia, fede txarrez ez bada.

Bi hizkuntzak ofizialak baldin badira, ulertu behar da horietako bakoitza dela ofiziala, zentzugabekoa bailitzateke ulertzea hizkuntza ofizialak, elebakarki erabiltzeagatik, bere ofizialtasuna galtzen duenik. Ofiziala ez den hizkuntza baten idatzitakoak, hizkuntza ofizial batera itzuli beharra egon daiteke, botere publikoen aurrean, baliozkotzat onartua izan dadin. Hizkuntza ofizial baten idatzitakoa, aldiz, ez dago itzuli beharrik. Bestela, zail litzateke ofiziala ez den hizkuntzekiko aldea zertan datzan azaltzea Hizkuntza ofizial baten idatzitakoa baliozkoa izan dadin derri-gorrez beste hizkuntza ofizialera itzuli beharra balego, ulertu behar litzateke ofizialtasuna testu elebidunei bakarrik egotzi dakiekeela. Eta esaterako, baita ere, atzerriko hizkuntza baten idatzitakoak, botere pu-blikoek onar dezaten, ez dela nahikoa hizkuntza ofizial bakarrera itzultzea eta hizkuntza ofizial bietara itzuli behar dela, hizkuntza ofizial bakarrean idatzitakoak, berak bakarrik, ez duelako baliorik.

4. “Inor ezin da bere egintza propioen aurka joan” Printzipioa

Pertsona bat era jakin batean espresatu edo jarduten bada, ezin du, Epaitegietan aurkako planteamendu edo inkongruentean jardun, Fede oneko espresio bat da, ezin baita aintzat hartu kontrakoa esan nahi den edo beste zerbait esan nahi kasuetan. Nahiz eta arlo Zibileko printzipio bat den Auzitegi Goreneko Administrazio Auzietako Salak aplikatu du printzipio hau.²⁵

Estatuko Abokatuak bi hizkuntzak erabiltzeko exigentzia egiten du 10/1982 Legeko 8.2. art. oinarrituz. Estatuko Abokatuak egiten duen 8.2 art. interpretazioarekin baliogabekotzat jo behar genituzke, hiritarren berariazko onarpena izan ezik, modu elebidunean ez dauden Euskadin kokatutako edozein botere publikoren edozein egintza juridiko. Gehiengo euskalduna duten Udalerrien aurka aurkeztu duen demanda guztiak gaztelera hutsean daude eta maila guztietako administrazio guztiek hartutako ebazpen, jakinarazpen, akta, eta egintza mordoa, Euskadin kokatutako botere publiko diren neurrian, hortaz, behartuta daude euren jarduna modu elebidunean eramatera, horrela egin ezean baliogabea izatearen arrisku baileudeke, gehiengo zabal batean gaztelera hutsean idatzita daudelako eta artikulua idazkeraren interpretazio zorrotz horrek, hortaz, egintza juridiko oro, dela hiritarrekiko, dela barne funtzionamendurako, dela beste administrazioekiko... itzultza behartuko luke, administrazioen legezkotasun printzipioari jarraiki eta egintza juridiko horien legezkotasuna bermatze aldera, aurretiaz, eragindako hiritar ororen berariazko baimena izan ezik, eta legezkotasun eta zuhurtzia

printzipioei jarraiki. Horrek, itzelezko kostu ekonomikoa izateaz gainera, hizkuntza bien aldebakarreko ofizialtasuna ukatzea suposatuko luke, eragindako hiritar ororen aurretiazko baimena izan ezik administrazioaren egintza oro ofizial eta Legezko izateko, elebidun izan beharko lukeelako, eta hizkuntza bakarrean idatzitakoak, baliogabe.

Aintzat hartzekoa da, Euskararen erabilera arautzeko Legeak bere hirugarren xedapen gehigarrian dioena *“Eusko Jaurlaritzak, horretarako eskumena duten organoekin elkar hartuta, euskararen erabilera Euskal Herriko Autonomia Erkidegoko Estatuaren Administrazioan arian-arian normalizatzeko neurriak hartzea bultzatuko du, Lege honen 6, 8, 11, 13 eta 14. Artikuluetan araututakoetan.”* Hots, eskumena duten organoekin adostuta, euskararen normalizazio bidean hartu beharreko neurriak hartuko direla Euskadiko Erkidegoan kokatutako Estatuko Administrazioan. Baina, argi dago xedapen honek porrot nabaria izan duela eta hanka sartu gabe tamalez lasai esan dezakegu, euskarak praktikan ofizialtasun estatusik ez duela Euskadiko Erkidegoan kokaturiko Estatuko Administrazioan²⁶.

5. Administrazio batek besteari beti eskatu ahal dio akats dun jakinarazpenak zuzentzeko baina ezin ditu ez-jasotzat hartu

Legearen idazkera interpretatuz ondorioztatzen badugu udal-aktak elebidun bidali behar direla, horrek ez du esan nahi udal-akta euskaraz soilik bidaltzen badira, automatikoki ez-jasotzat bezala hartu daitezkeenik. Hobeto esanda, euskaraz soilik jakinarazitako idatziak eraginkorrak dira²⁷. Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen 30/1992 Legeko 58. art.ko 3 eta 4 paragrafoetako kasuetan²⁸, artikuluak berak adierazten du jakinarazpenak ondorioak dituela nahiz eta guztiz zuzena ez izan. Beraz, jakinarazpen horretan zer esaten den ulertzeko gai bada eta testu osoa badago bidalita, nahiz eta euskaraz soilik izan, jakinarazpenak eragina sortuko du.

Legeak eta jurisprudentziak jakinarazpenari buruz diotena jarraituz, atera ahal dugun lehenengo ondorioa da: gauza bat dela jakinarazpenaren ekintza administratiboa eta beste bat jakinarazten dena, hau da, Auzitegi Gorenak esaten duen bezala: *“El acto de notificación pues, prescrita, en consecuencia, una naturaleza independiente del acto que se notifica o publica, significando o determinando el comienzo de la eficacia de este último”* Beraz, jakinarazpen egintza hizkuntza bakarrean egon arren, jasotzailea elebiduna bada (Euskadin kokatutako Administrazio publikoak elebidun izateko eginbeharra daukate) inolaz ere ezin luke esan ez duela jaso.

Ondorioz, Gobernuaren Ordezkariordeztzak uste badu, udalak akta (edo haien ordezt hartutako erabaki zehatzen laburpena) elebidun erara bidali behar diola, Gobernuaren Ordezkariordeztzak udalari beti eskatu ahal dio zuzentzeko baina ezin ditu ez-jasotzat hartu²⁹.

Jakinarazten den egintza administratiboak, euskaraz soilik bidaliz gero, Euskadiko Gobernuaren Ordezkariordeztzak ezin du alegatu idazkera ez duela ulertzen, herritarrek aukeratzen duten hizkuntzan erantzutera behartuta daudenez, ulertzeko medioak izan behar ditu. Azken batean, euskara hizkuntza ofiziala baita Erkidegoan eta Estatuko Ordezkari-tza derrigortuta dago euskaraz prozedurak izapidetzeraz.

6. Europar Batasuneko herritarren hizkuntz eskubideak errespetatu behar dira

Gaur egun, udal arloan, hiritarrek gaztelaren ez ezagutza modu zilegi baten alegatu ezin dueneko presuntzio hori erlatibizatu behar litzateke, gero eta gehiago baitira gure artean, gaztelera jakiteko eginbehar hori aplikagarri izan gabe, hautesle eta hautagai izateko eskubidea duten Europar Batasuneko herritarrak Espainiar Konstituzioaren 13.2 art. arabera. Horien artean batzuk, adibidez iparraldean bizi diren euskaldunak, frantsesa eta euskara jakin dezakete eta ez aldiz, gaztelera.

Hortaz, ezin baztertu daiteke gaztelera hutsean jasotako eta hiritarren edo haien ordezkarien jardunerako transzendentzia duen udal egintza batek hiritar baten edo gehiagoren eskubideak urratzea. Eta Aholku Batzorde Juridikoak³⁰ aipatzen duen 31/2010 konstituzio Auzitegiaren epaiaren 23. Oinarriari jarraiki, hiritar horiek ere beharrezko zaizkien komunikazioak ulergarri zaien hizkuntza ofizialen baten, alegia, euskaraz, jasotzeko eskubidea izango lukete, eta eskubide hori eraginkor egin behar liteke “Administrazioarekiko harremanetan subjektu aktibo bihurtzen dituen eta eurentzako zama edo eginbeharra bilakatu daitekeen inolako formalidade edo baldintzarik gabe”.

7. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 1293/2007 Erregelamenduak balio aitortzen diela jakinarazpenaren xedea den tokian ofizialak diren hizkuntzei

Europako Hizkuntza gutxituen Itunak bere 7. Art. objektu eta printzipioak agertzen dira, lehenik Estatuak neurri murriztaileak deusezteko konpromisoa hartzera behartzen ditu ondoren, hizkuntz gutxituak bultzatzeko neurriak hartzera bultzatzen dituelarik. Honekin lotuta, Europako Par-

lamentuaren eta Kontseiluaren 1293/2007 EE Erregelamenduari egin behar diogu erreferentzia; izan ere, Erregelamendu hori arlo Zibil eta Merkataritza arloko judiziozko eta judizio kanpoko dokumentuak Estatu kideetan jakinarazteari eta helarazteari buruzkoa baita. Bere 4.3 art. dio “...*El formulario se cumplimentará en la lengua oficial del Estado miembro requerido o, cuando haya varias lenguas oficiales en dicho Estado miembro, en la lengua oficial o en una de las lenguas oficiales del lugar en el que deba efectuarse la notificación o el traslado...*” Beraz, Erregelamenduak balioa aitortzen die tokiko hizkuntza ofizial batean idatzitako jakinarazpen eta helarazpenei ondoren seinalatuz bere 8. artikuluan hartzaileak uko egin diezaiokeela dokumentu hartzeari baldin eta ez badago errekeritutako Estatu Kidearen hizkuntza ofizialean, edota jakinarazpena edo helarazpena egin behar den tokian ofiziala den hizkuntzan edo ofizialak diren hizkuntzetako batean, Estatu Kide horretan hizkuntza ofizial bat baino gehiago baldin badaude edota hartzaileak ongi ulertzen duen hizkuntza bat ez bada.

8. Gai honetan, EAEn kokaturiko administrazio auziko Epaitegien interpretazioa

Administrazio artean erabili beharreko hizkuntzan oinarriturik, Udalak, bere gobernu organoen bileren aktak edo harturiko akordioen laburpenak igortzean erabili beharreko hizkuntzaren inguruan, bi Epaitegiak eman dute euren iritzia: Bilboko Administrazioarekiko Auzien 1 zk.ko Epaitegiak emandako 119/2014 Epaia eta Donostiako Administrazioarekiko Auzien 3 zk.ko Epaitegiak emandako 154/2014 eta hurrengo Epaiak. Bi Epaitegien iritzia kontrajarria da.

a. Bilboko Epaitegiak arrazoia ematen dio Estatuko Abokatuari, bere iritziz, 10/82ko 8. art. da aplikagarri administrazio arteko harremanetan eta beraz, jakinarazpenak bi hizkuntzetan egin behar dira. Epaitegi hau, ondorio berdinetara iritsi da 30/1992 Legeko 36 art. aplikatuz.

b. Aldiz, Donostiako Epaitegiak aurkakoa ondorioztatzen du. Bere iritziz, 10/82 Legeko 8. art. ez da aplikagarria Administrazio arteko harremanetan. Hizkuntza eskubideen titularrak hiritarrak dira 8. Art.ren efektuetarako, kontuan izanik izendaturiko hizkuntz eskubideak herritarrei aitortzen zaizkiela eta ez Administrazioari (EK 2 eta 3.1. art; 10/82 Legeko 5. art.). Gaineratuz, Botere publikoek betekizunak dituztela, garrantzitsuena, herritarrei hizkuntz eskubideak garantizatzea delarik.

**Azpimarratzekoa
da, Katalana
egoera gutxitutik
ateratzeko
katalanaren
sustapena eta
zabalkundea
egiteko politikak
aurrera eramatea
onartu egiten
dela.**

Bi Epai kontrajarri hauek garbi adierazten dute, Legearen idazkerak interpretazio kontrajarriak ahalbidetzen dituenaz, euskararen normalizazio prozesua babesteko eta kaltegarri diren interpretazio zorrotzak ekiditeko, Legearen idazkera argia bat behar dela. Gaur egungo araudiak, Auzitegiei aukera usten die, interpretazio murriztaile eta kaltegarriak egiteko.

6. ARAZO BERTINEI JURIDIKOKI AURRE EGITEKO BESTE KOMUNITATE AUTONOMOEK ERABILI DITUZTEN SISTEMAK

I

1. Katalunia

Kataluniako Hizkuntza Politikari buruzko 1/1998 Legearen hitzaurrean ezarri da katalanera berezko hizkuntza izateak botere publikoak behartzen dituela babestera, erabiltzera eta maila guztietan erabilera publikoa bultzatzera. Legeak idazketa berria eman dio 8/1987 Legearen 5. art.ri, azpimarratuz, Katalana berezko hizkuntza izanik, Kataluniako erakunde guztien hizkuntza dela, eta batez ere, Generalitateen administrazioarena, toki administrazioarena, erakunde publikoena, enpresa eta zerbitzu publikoena eta irakaskuntzarena. horrenbestez, bertako jardueretan orokorrean erabili behar den hizkuntza izan behar du. Herritar guztiek dute toki-erakundeekin harremanak izateko hizkuntza ofiziala aukeratzeko eskubidea eta toki-erakundeek aukeratutako hizkuntzan erantzuteko betebeharra. 9art. ezartzen da autonomia erkidego horretako udalek katalana erabili behar dutela barne-jardueretan eta elkarren arteko harremanetan eta, 10. artikulua araberako Kataluniako toki-administrazioek eta gainerako korporazioek izapidetutako administrazio-prozeduretan katalana erabili behar dute. Honek, administrazio prozeduratan erabili beharreko hizkuntza erregulatzen du. Katalanaren erabilera arrunta bultzatzen delarik, beti ere, herritarrek nahi duten hizkuntz koofiziala erabiltzeko aukera emanez eta gaztelera erabili nahi dutenei eragiten dien egintzak gaztelarrera itzultzeko eskaria egiteko eskubidea aitortuz³¹.

2006ko Kataluniako Estatutu berriak katalanera jakiteko obligazioa ezarri zuen. Estatutu berria errekurritua izan zen baina Konstituzio Auzitegiak ez zuen Kataluniako 6.2 art. konstituzio-aurkakotzat deklaratu baizik eta, artikulua hedapen interpretatiboa mugatu zuen. Obligazio hori hezkuntzara soilik mugatu beharra dago eta ezin da parekatu Konstituzioak 3. Art. gaztelania ezagutzeko obligazioarekin.

Nahiz eta, KAE 31/2010 katalanaren lehentasunezko erabilerari mugak jarri eta ondorioz, Autonomia Erkidegoko Legebiltzarrek ezin duten

askatasun osoz berezko hizkuntza ofizialaren garapena eta araubidea ezarri. Hala ere Lurraldeko hizkuntza propioaren printzipioak, hezkuntzaz gain, Administrazioako barne harremanetan hizkuntza propioa lehentasunez erabiltzea ahalbidetzen du eta baita laneko hizkuntza gisa soilik hizkuntza hori erabiltzea ere.

Azpimarratzekoa da, Katalana egoera gutxitutik ateratzeko katalanaren sustapena eta zabalkundea egiteko politikak aurrera eramatea onartu egiten dela³³.

Interesgarria da arautzeko erabiltzen duten sisteman gutxienez katalanez adiera. Katalunian erabiltzen da formula hau da, doktrinan Milián i Massanak³⁴ aztertu du eta Quebec-en du jatorria. Honek ez du Konstituzionaltasun arazorik sortzen eta adibidez errotulu guztiak bi hizkuntza koofizialekin idatzita egon beharra gainditzeko lagun dezake.

Kontuan izan behar dugu, Katalunian 2/2003 Udal Legea indarrean dagoela³⁵. Bere 5. art. ofizialtasuna eta berezko hizkuntza desberdintzen ditu, bakoitzari balio juridikoa emanez. KA ezarritako mugak kontuan hartzen ditu eta ez du lehentasunezko hizkuntza izango denik ezartzen baino bai katalana lan hizkuntza normala eta orokorra izango dela aurreikusten da. Gainera 9. art. Udalei eskumena aitortzen die, dagokien eremuan eta Legea errespetatuz arautzeko.

2. Galizia

Galiziako hizkuntza normalizazio Legeak, bere 6.2. art. Aurreikusten du edozein hizkuntza koofizialeko batean egindako egintza administratiboak eraginkorrak izango direla³⁶. Ondoren interesdunak nahi duen hizkuntza ofiziala aukeratzeko eta idazkiak eskatzeko eskubidea onartzen da.

5/1988 Legeak bere 1. art. dio Galiziako toki-erakundeek bilkura-deialdiak, gai-zerrendak, mozioak, boto partikularrak, erabaki-proposamenak, batzorde iritzi-emaileen irizpenak eta aktak galizieraz idatziko direla, nahiz eta beste hizkuntza ofizialean ere egin daitezkeen. Aldi baterako, galiziera administrazioaren egintza idatzietara sartzeko baldintzak betetzen ez zituzten toki-erakundeek, bi urteko epea aurreikusi zelarik legea bermez bete ahal izateko. Galiziako toki-administrazioa arautzen duen legeak aginduaren edukia zabaldu egiten du eta galiziera, Galiziako berezko hizkuntza denez, bertako toki-administrazioa ere badela adierazi ondoren, ezartzen du toki-erakundeek izaera publikoa edo administratiboa duten egintza guztiak galizieraz egingo dira³⁷.

Galiziako toki-administrazioa arautzen duen legeak aginduaren edukia zabaldu egiten du eta galiziera, Galiziako berezko hizkuntza denez, bertako toki-administrazioa ere badela adierazi ondoren, ezartzen du toki-erakundeek izaera publikoa edo administratiboa duten egintza guztiak galizieraz egingo dira.

7. UDAL LEGEAREN PROIEKTUA

I

Nahiz eta beste erkidego ugari izan Udal Legea, gure Erkidegoak, ez dauka oraindik bere udal lege orokorrik baina onartzear dago. Beste erkidego batzuetan egin den moduan, toki-administrazioan euskararen erabilera lege honen bidez arautu daiteke.

Euskarak eta herritarren hizkuntza eskubideek toki berezia dute lege proiektu honetan. Zioen Adierazpenean adierazten da Euskara Euskal Herri osoko berezko hizkuntza dela eta horrez gain, EAEko hizkuntza ofiziala, gaztelaniarekin batera. Gaineratuz, euskararen ofizialtasunak eragina izango duela Lege osoan zehar eta Legeak arautzen dituen arlo guztietan, eta ez soilik euskararen aipamen berezia egiten den esparruetan.

1. Dagokigun esparruan Proiektuak proposatzen dituen aldaketak

6. Artikulua: Euskal Autonomia Erkidegoko toki erakundeen hizkuntza ofiziala

Lehengo atala jarraiki, euskara, hizkuntza ofiziala denez, udaleko zerbitzu-hizkuntza zein lan-hizkuntza izango da, erabilera normala eta orokorrekoa. Gaztelera ere hizkuntza ofiziala izanik, Udal-zerbitzu-hizkuntza eta lan-hizkuntza izan ahalko da euskal toki administrazioetan. Alegia, bi hizkuntza ofizial izanik, udalek hizkuntza bat zein bestea baliatu ahalko dute barne hizkuntzat zein zerbitzu hizkuntzat.

Bigarren atalak, deialdiak, gai-zerrendak, mozioak, boto partikularrak, akordio proposamenak, informazio batzordeetako irizpenak, akordioak eta aktak, euskara hutsez idatzi daitezkeela ahalbidetzen du. 10/1982ko Euskararen Legeak aitortzen dituen eskubideak errespetatzea eta zinegotzi batek Euskara ez jakitea ezartzen ditu mugatzen. baina ez jakite hori alegatu beharko da. Beraz uler dezakegu, bere ikasketak 1982 urteaz geroztik Euskal Autonomia Erkidegoan burutu duen zinegotzi batek jaso izan duen hezkuntzaren bidez (berdin dio ze eredutan) baldin eta ikasketak Autonomia Erkidegoan edo Nafarroako eremu euskaldunean burutu baditu ez dutela zilegitasunez alegatzerik izango³⁸.

Hirugarren atalak batetik, udalerri euskaldunetan, euskarazko funtzionamendua aintzat hartzen du eta bestetik interesdunak gaztelera erabili nahi badu, jakinarazpenak erdaraz jasotzea onartzen du.

7. Artikulua: euskara arloan udalerriek dituzten eskumenak

Lehenengo atalak Udalerriek euskararen erabilera sustatzeko eta beren eskumeneko zerbitzuetan euskararen erabilera normalizatzeko plangintzak egiteko eskumena dutela agertzen da. Eskumen hau, Udal Ordenantza bidez gauza daiteke.

Bigarren atalak euskararen sustapenean, kanpo jardueretan, euskararen erabilpena sustatzeari begira finantza laguntzak aurreikusten ditu³⁹.

Bosgarren Atalean euskara sustatzeko udalek balia ditzaketen tresnak eta teknikak jaso dira. Batetik, Udalerriek euskararen erabileraren eremuan aitortuak dituzten eskumenak ordenantzak, erregelamenduak eta jarduera-planak onartuz baliatu ahal izango dituztela agertzen da.

2. Udal Lege Proiektuari proposamenak

Hobekuntza proposamenak egin dira⁴⁰ eta gu ere ausartu gara gureak egitera. Lehenik 6.2 art. “euskaraz nahiz gaztelaniaz idatzi ahalko dira efektu juridikoak sortuz eta eraginkortasun osoarekin” esakunea erantsiko genioke kontuan izanik Auzitegiek euskararekin duten jarrera eta interpretazio oso zurrin batek sortu dezakeen gatazka uxatzeko. “...Euskararen Erabilera normalizatzeko 10/82 Oinarrizko Legean aurreikusitakoa ezertan galarazi gabe...” kontuan izan da, Euskaren Legearen 8.2 art. diona, gatazkatsua izan daiteke esakune hau eta kentzea hobe izango delakoan gaude. Horrela geratuko zen idatzia: “6.2.- Toki-erakundeetako organoen deialdiak, gai zerrendak, mozioak, boto partikularrak, erabaki proposamenak, informazio-batzordeen irizpenak, erabakiak eta aktak euskaraz nahiz gaztelaniaz idatzi ahal izango dira, **efektu juridiko sortuz eta eraginkortasun osoarekin**. Ahalmen hori baliatu ahal izango da —aipatu berri diren kasuetan—, baldin eta, toki erakundearen barruan, euskaraz ez dakien ezein kideren eskubideak urratzen ez badira. Ebazpenak, aktak eta erabakiak euskaraz idazten direnean, euskaraz bidaliko zaizkie kopiak edo laburpenak Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioari eta Estatukoari, toki-araubideari buruzko oinarrizko legeari jarraituz.”

8. ONDORIOAK

I

1. Eskumen banaketaren ondorioz, Euskal Autonomia Erkidegoko instituzioei dagokie euskararen ofizialtasunaren ondorio juridikoak legez antolatzea, baita hizkuntz normalkuntzaren helburuak lortzeko beharrezko plangintza neurriak zehaztea ere.

***Bi hizkuntza
ofizialak izateak
ez du esan nahi
administrazio
publiko guztietan
nahitaezkoa
denik bi
hizkuntza
ofizialetan
bertako jarduera
guztiak idaztea,
eta hala onartu
du
jurisprudenziak
berak ere.***

2. Arazoaren hasiera, Auzitegi Konstituzionalak 82/1986 Epaian 8.3. art. Egiten duen interpretazio erratuan dago. Administrazioak, ofiziala den hizkuntza bat, inor diskriminatu gabe erabiltzeak ezin du Konstituzioaren 3. artikulua urratu eta ondorioz ez da Konstituzio aurkakoa, honen erakusle beste erkidego autonomikoen legislazioa da.

3. Bigarren arazoa Eusko Legebiltzarrak, Auzitegi Konstituzionalak 1986an Euskararen Legeko 8.3 art. Konstituzio-kontrako deklaratu zuenetik, 10/1982 Euskararen Legea eguneratzeko eta egokitzeko izan duen jarduera eza izan da.

4. Auzitegi Konstituzionalaren Epaia eta Eusko Legebiltzarren jarduera ezak, Auzitegi arrunten jurisprudentzia finkatzen lagundu du, denboran zehar zurrunago eta Euskararen erabilera bultzatzeko kaltegarria izan dena.

5. Euskararen Legeak, ez ditu Espainiako Konstituzioak ahalbidetzen dituen mugak aprobetxatzen. Erabilerari dagokionez, Espainiako araudia bera baino estuago da Euskararen Legea.

6. Espainiako Gobernua ez da ari Europako hizkuntza gutxituen erregelamendua aplikatzen. Gainera, euskara gehiago zokoratu nahian, bere EAEko ordezkariordetza helegiteak jartzen ari da, euskararen Legea bera erabiliz, euskararen aurka egiteko.

7. Bi hizkuntza ofizialak izateak ez du esan nahi administrazio publiko guztietan nahitaezkoa denik bi hizkuntza ofizialetan bertako jarduera guztiak idaztea, eta hala onartu du jurisprudenziak berak ere.

8. Euskararen normalizazioak lege-mailako arau bat behar du, euskara lan hizkuntza izatea bermatuko duena gehiengo euskalduna duten udalerrietan.

9. Esparru honetan, goian aipatutako xedapenak dira, EAEko Udal legeak aurreikusten dituen tresnak ditugun arazo juridikoak gainditzeko eta euskararen normalizazioan aurrera egiteko. Dударik gabe, oso positiboa da, lan honetan agerian geratu diren hutsune eta beharrak gainditzera bideratuak daudelako baino badakigu praktikak esango duela orain arteko arazo juridikoak gainditzeko balioko duen edo ez. Hots, Legea Auzitegiek interpretatzean ikusiko da benetan eraginkorra den edo ez.

10. Esperantza guztia dugu, Eusko Legebiltzarrean onartuko den Udal Legeak, Udalerrri euskaldunek behar duten aterpe juridikoa ematea, hizkuntza-eskubideen bermea eskainiko duena eta erabilera normalizatua helburu duena. Lan honetan zehar erakutsi dugu, euskarak, EAEn ez duela ordenamendu juridiko Espainiarrak eskaintzea ahalbidetzen duen adinako Lege babesa.

11. Eusko Legebiltzarrak arautu ditzake, hizkuntz normalkuntzarako

eskumenaz baliatuz, euskararen ofizialtasunak Euskal Autonomia Erkidegoan dagoen Estatuko administrazioan sortutako ondorio juridikoak, baina, Estatuari dagokio, bere barneko antolaketa ezarritako ofizialtasunaren legezko araugintza praktikan jartzeko antolamendua. Estatuko Administrazioak, oztopoak jartzeari utzi eta Legedia aplikatu behar du, bere Organoak antolatzean beharrezko neurriak hartuz, praktikan euskaraz jardun ahal izateko.

12. Magistratuen, epaileen, fiskalen eta Justizia administrazioaren zerbitzura dauden langileen hizkuntz gaitasunari dagokionez, baldin eta herritarrek Justizia administrazioarekin dituzten harremanetan erabilitako hizkuntza ofiziala edozein dela ere haien hizkuntz eskubideak bermatu nahi badira, Autonomia Erkidegoko lurraldean gainerako funtzionarioentzat ezarritako baldintza antzerakoa eskatu beharko litzateke Justizia administrazioan ere. ●

IERANSKINA

Bere garrantzia dela eta, kontuan izan behar dugu, oraintxe, Euskadiko Justizia Auzitegi Nagusia, gure konklusio berdinetara iritsi dela Irurako Udalarekin erlazionatutako 419/2015 Sententzian, non, euskaraz soilik izapidetutako akten eraginkortasun juridikoaz eztabaidatzen den. Bere hirugarrengo zuzenbidezko oinarrian dio:

“... En efecto, el artículo 8-2 de la Ley 10/1982 de normalización del uso del euskera (idem, los artículos 6 y 9) se refieren a las relaciones de los ciudadanos con la Administración Pública en el ámbito territorial de la Comunidad Autónoma del País Vasco, y no a las relaciones entre las Administraciones Públicas que ejercen sus competencias en ese mismo ámbito.

Así, la Administración, en lo que hace el caso, la periférica del Estado no puede invocar en punto a la notificación de los acuerdos de una entidad local los derechos lingüísticos que corresponden exclusivamente a los ciudadanos, de conformidad con los preceptos de la Ley 10/1982 del País Vasco que se acaban de citar.

La redacción bilingüe esta ordenada para la publicación de las disposiciones o resoluciones de los poderes públicos que actúen dentro de la Comunidad Autónoma (artículo 8-1) y para los actos, notificaciones y comunicaciones de esos poderes dirigidos a los ciudadanos o interesados privados, salvo que estos opten por la utilización exclusiva de una sola de las lenguas oficiales (artículo 8-2).

Y no se comprende la excepción que se acaba de señalar, reconocida a los sujetos privados, sino porque son estos los titulares del derecho a que los actos y comunicaciones de las administraciones de las Administraciones Publicas dirigidos a ellos se redacten en los dos idiomas oficiales; ya que toda excepción participa de los requisitos de la regla, cuya aplicación diferente confirma.

Distinto es el sentido del apartado 3 del mismo precepto legal (“No obstante lo preceptuado anteriormente, los poderes públicos podrán hacer uso exclusivo del euskara para el ámbito de la Administración Local, cuando en razón de la determinación socio-lingüística del municipio, no se perjudiquen los derechos de los ciudadanos”) declarado inconstitucional por la sentencia 82/1982 del TCO, porque una cosa es la exclusión del uso en general del castellano por razones socio-lingüísticas (o de otra clase) en el ámbito de la Administración Local y otra cosa que esta Administración deba redactar todos sus actos y comunicaciones en castellano y euskera, así en las relaciones con los ciudadanos o sujetos privados como en las relaciones entre poderes públicos dentro de la Comunidad Autónoma.”

De conformidad con la misma doctrina constitucional son los ciudadanos (no las Administraciones Publicas) quienes pueden alegar el desconocimiento de la lengua oficial distinta al castellano, pues son ellos los que no tienen el deber de conocerla y usarla y no las Administraciones Publicas.

En consecuencia, el régimen de utilización de ambas lenguas o por excepción de solo una de ellas, previsto por el artículo 8-2 de la Ley 10/1982 no es de aplicación como sostiene la apelante a las notificaciones o comunicaciones de los acuerdos de la Administración Local, dirigidos a los órganos de la Administración del Estado que ejercen sus competencias en el ámbito territorial de la Comunidad Autónoma, sujetos como los demás poderes públicos con sede en ese territorio al régimen de la co-oficialidad o uso indistinto de las dos lenguas, así en las relaciones de los ciudadanos con las Administraciones como de estas entre sí.”

Laburbilduz, Euskaren Legeak Administrazio eta herritarren arteko harremanak arautzen ditu eta ez Administrazio arteko harremanak. Botere publikoek ez dituzte hizkuntz eskubideak baizik eta hizkuntz arloko betekizunak dituzte, lehena eta garrantzitsuena herritarrei 10/82 Legeko 5.2. artikuluan onarturiko hizkuntz eskubideak garantizatzea da eta Legeek eskatzen dizkien beste betekizunak betetzea.

OHARRAK

1. Nafarroako Foru Erregimena Berrezarri eta Hobetzeko Lege Organikoak (NFBHLO) 9 art.an dio: “gaztelera, Nafarroako hizkuntza ofiziala da” eta “euskara ofiziala izango da ere Nafarroako euskal hiztunen eremuetan”. honakoa gehituz: “foru-lege batek eremu horiek zehaztuko ditu, euskararen erabilera ofiziala erregulatuko du eta, Estatuko legedi orokorraren esparruan, euskararen irakaskuntza arautuko du”. Legeak ez du zehazten zeintzuk diren eremu horiek, eurak finkatzea Foru-Lege baten esku uzten da. Gerta liteke Foru Parlamentuak “euskal hiztunen eremuak” Foru Erkidego osora hedatzen direla adieraztea.

2. KAE 82/1986 10. Oinarri juridikoa: *En cuanto a la inconstitucionalidad material que el Abogado del Estado invoca, y que la parte vasca trata de salvar basándose en la necesidad de que existan zonas monolingües en euskera en cuanto que lengua minoritaria en situación diglósica, e independientemente del hecho de que haya hoy también otros medios de salvaguardar el euskera, es inexcusable, desde la perspectiva jurídico-constitucional a la que este Tribunal no puede sustraerse, señalar que la exclusión del castellano no es posible porque se perjudican los derechos de los ciudadanos, que pueden alegar válidamente el desconocimiento de otra lengua cooficial. Pues bien, el citado art. 8.3 prevé la redacción exclusiva en euskera, sin que logre reducir su alcance la genérica salvedad de no perjudicar los derechos de los ciudadanos, ya que este precepto es una excepción (“no obstante lo preceptuado anteriormente”) a los anteriores apartados del artículo, que disponen la redacción bilingüe de disposiciones normativas, resoluciones, actas, notificaciones y comunicaciones como regla general.*

Por ello, el art. 8.3 viene a ser inconstitucional por infracción de lo dispuesto en el art. 3.1 de la Constitución, en relación con la no existencia del deber de conocimiento del euskera en zona alguna del territorio del Estado, que resulta del art. 6.º del EAPV.

3. Iñaki Agirreazkuenaga, La cooficialidad lingüística en la Administración Foral y Local del País Vasco. In: Cuestiones Particulares del Régimen Foral y Local Vasco. 22 eta 23. orriak.

4. Reglamento de Organización y Funcionamiento y Régimen Jurídico de las entidades locales, 2568/1986 Errege Dekretua, azaroaren 28koaren 86.1, 110.1 eta 86.2. art.

5. Argi dago, 8.3. art. Gure ordenamendutik kanpo dagoela eta EAEko legegileak ez duenez alternatibarik egituratu, Euskarari lehentasuna eman nahi izan dioten toki-administrazioek ez dutela behar adinako aterpe juridikorik izan. Paradoxa da, 10/82ko Legean aterperik ez eta Estatuko legeetan (autonomia erkidegoan ordezkio aplikaziozkoa dena) topatzen saiatu direla. Estatuko legeak, aurrez esan bezala, hizkuntza bakar batean aritzea, balio eta eraginkortasun juridiko osoz ahalbidetzen baitu. Hain juxtu, Antolakuntza, jarduerak eta Araubide Juridikoari buruzko azaroaren 28ko 268/1986 Errege Dekretuak onartutako erregelamenduaren 86 art. Baina honek segurtasun juridiko nahikorik ez du zeren eta kontuan izan behar dugu “...Conforme a la legislación aplicable...”

6. 20 art: “los centros de enseñanza deben hacer de la lengua catalana vehículo de expresión normal tanto en las actividades internas, incluyendo las de carácter administrativo, como en las de proyección externa”.

7. KAE 337/1994 “...Dicho precepto obliga a los centros de enseñanza a hacer de la lengua catalana “vehículo de expresión normal”, tanto en sus actividades internas como externas, entre las que se incluye la relación con los padres de los alumnos que cursan estudios en Cataluña. Entre ellos hay casos en que no puede exigirse en absoluto el conocimiento del catalán. El problema se centra en qué deba entenderse por “vehículo de expresión normal”. Evidentemente, si de ello se dedujera que el castellano es un vehículo “anormal”, tal pretensión sería contraria al art. 3 CE y, lo que es más, al propio art. 3.3 del EAC. Pero esa exégesis no se deduce en absoluto del texto del art. 20, que, rectamente entendido, respeta el carácter de vehículo de expresión normal tanto del catalán como del castellano...” eta “...no entraña en modo alguno que el catalán haya de ser utilizado como lengua única en las relaciones de los ciudadanos con los Centros docentes situados en Cataluña, ni en las de éstos con aquéllos, con el consiguiente desconocimiento o exclusión del castellano...”

8. KAE 31/2010, FJ 14: “...La definición del catalán como “la lengua propia de Cataluña” no puede suponer un desequilibrio del régimen constitucional de la cooficialidad de ambas lenguas en perjuicio del castellano. Si con la expresión “lengua propia” quiere significarse, como alega el

Abogado del Estado, que el catalán es lengua peculiar o privativa de Cataluña, por contraste con el castellano, lengua compartida con todas las Comunidades Autónomas...” “...que las lenguas oficiales constituyen “medio normal de comunicación en y entre [los poderes públicos] y en su relación con los sujetos privados, con plena validez y efectos jurídicos”. Toda lengua oficial es, por tanto —también allí donde comparte esa cualidad con otra lengua española—, lengua de uso normal por y ante el poder público. También, en consecuencia, lo es el castellano por y ante las Administraciones públicas catalanas, que, como el poder público estatal en Cataluña, no pueden tener preferencia por ninguna de las dos lenguas oficiales...”

9. Sólo los particulares, en tanto que titulares del derecho de opción lingüística garantizado por el propio art. 33.1 EAC, pueden preferir una u otra de ambas lenguas en sus relaciones con el poder público radicado en Cataluña. Y hacerlo, además, en perfecta igualdad de condiciones por cuanto hace a las formalidades y requisitos de su ejercicio, lo que excluye que, como pudiera resultar de una interpretación literal del apartado 5 del art. 50 EAC, quienes prefieran que su lengua de comunicación con las Administraciones sea el castellano hayan de pedirlo expresamente. El precepto, sin embargo, es conforme con la Constitución ya que puede interpretarse en el sentido de que, en el marco de la política de fomento y difusión del catalán, las entidades públicas, instituciones y empresas a que el precepto se refiere, pueden utilizar la lengua catalana con normalidad, sin perjuicio de poder utilizar también con normalidad el castellano, en sus relaciones internas, en las relaciones entre ellas y en sus comunicaciones con los particulares, siempre que se arbitren los mecanismos pertinentes para que el derecho de los ciudadanos a recibir tales comunicaciones en castellano pueda hacerse efectivo sin formalidades ni condiciones que redunden para ellos en una carga u obligación que les constituya en la posición de sujeto activo en sus relaciones con la Administración pública.

10. “...La definición del catalán como lengua propia de Cataluña no puede justificar la imposición estatutaria del uso preferente de aquella lengua, en detrimento del castellano, también lengua oficial en la Comunidad Autónoma...” eta ondoren dio “...a su definición como “la lengua normalmente utilizada como vehicular y de aprendizaje en la enseñanza”, hemos de recordar que “no puede ponerse en duda la legitimidad constitucional de una enseñanza en la que el vehículo de comunicación sea la lengua propia de la Comunidad Autónoma y lengua cooficial en su territorio, junto al castellano (STC 137/1986, fundamento jurídico 1), dado que esta consecuencia se deriva del art. 3 C.E. y de lo dispuesto en el respectivo Estatuto de Autonomía”...”

11. (...)su apartado 2 expresa: “Los presentes Estatutos se publicarán también en castellano, (...)”. Como se advierte de la lectura de la norma estatutaria, ésta ordena efectuar al Colegio la publicación en castellano (“se publicarán”), además de en catalán (“también”), determinadas y concretas disposiciones y actos, sin contener cláusula alguna que permita extender la obligación a otros distintos, por lo que debemos entender que los casos que enumera tienen carácter limitativo y que, conforme a este artículo, los colegiados no pueden exigir del Colegio que realice otras publicaciones y comunicaciones generales en castellano que las indicadas. Ello conduce a dilucidar si el señalado artículo 5 es contrario a derecho por vulnerar las normas reguladoras del bilingüismo y la posibilidad del ciudadano de escoger el idioma para su comunicación con las Corporaciones públicas.(...)El artículo 5.1 de la Ley Territorial 7/1983, de Normalización Lingüística en Cataluña, que debemos aplicar en cuanto constituye el desarrollo de los artículos 3 de la Constitución y 3 del Estatuto de Autonomía de Cataluña, establece que el catalán, como lengua propia de Cataluña, lo es también de la Generalidad y de la Administración Territorial catalana, de la Administración Local y de las demás Corporaciones públicas dependientes de la Generalidad. Por tanto, el ilustre Colegio de Abogados de Barcelona debe utilizar el catalán, como ordena el artículo 5 de sus Estatutos, como medio normal de comunicación en su relación con los colegiados, sin que el bilingüismo suponga la obligación de toda Administración pública o Corporación de esta clase de producir en las dos lenguas oficiales la totalidad de los documentos que publique o suscriba.

12. Ikus tenore berdinean, AG 1997ko apirilaren 15eko Epaia, RJ 1997\3956 “...no supone la obligación de todas las Administraciones Públicas catalanas de producir en las dos lenguas la totalidad de sus actuaciones...” eta 82/1986 Epaiko, 9. Oinarri Juridikoa.

13. se produce una contradicción frontal entre lo dispuesto en el artículo tres de la Constitución y los artículos tres de la Ordenanza (eliminación de lengua distinta de la vasca en las actividades internas del Ayuntamiento), veintiuno (obligación de redactar en lengua vasca todo documento relativo a la contratación), veinticinco (obligación de que todos los cargos de la Administración municipal se expresen en vasco), y sobre todo el artículo treinta y uno, según el cual el euskara es

el único idioma oficial del municipio. A juicio de esta Sala asiste la razón al Abogado del Estado al argumentar que tales preceptos contradicen frontalmente el artículo tres de la Constitución y vulneran los derechos de los castellano parlantes...”

14. “...ignorando los preceptos de la Constitución y la doctrina del Tribunal Constitucional, imponen el uso exclusivo del euskera o su uso notoriamente preferente y menoscaban los derechos de los castellano-parlantes...”

15. “...no es conforme ni al artículo 3 de la Constitución Española, ni a las normas del Estatuto de Autonomía y de la Ley 10/1982 del Parlamento Vasco antes citada, la obligación de uso del euskera que intentan imponer a la Administración General del Estado los artículos 7 y 8 de la Ordenanza impugnada...”

16. “...cuestión litigiosa, como son, a saber, el de la documentación de la tramitación municipal interna del presupuesto y el de los acuerdos aprobatorios provisionales o definitivos que promulgan el presupuesto como resultado normativo derivado de aquella actividad y que trascienden a los administrados. Comenzando por este último aspecto, sería inconsistente deducir que el artículo 8.º de la Ley vasca 10/1982, limita el bilingüismo al contenido de los actos de publicación de las normas y resoluciones administrativas dejando de lado el acto administrativo o disposición misma, pues no es eso lo que el precepto dice sino que “toda disposición normativa o resolución oficial que emane de los poderes públicos sitos en la Comunidad Autónoma del País Vasco, deberá estar redactada en forma bilingüe a efectos de publicidad oficial”, lo que enlaza con los requisitos de forma de los propios actos de la Administración —artículo 41 LPA—, y no con los requisitos formales de las notificaciones o publicaciones, y ese estar redactado afecta, por tanto, al contenido todo de la disposición de que se trate y no sólo, como parece querer interpretar el Ayuntamiento demandado, al acuerdo formal de Tribunal Superior de Justicia aprobación que sancione y dote de validez y eficacia a la disposición, que es lo único que confusamente considera “publicable”, para, a su vez llegar por sí misma la representación de dicha corporación a la contradictoria conclusión de que el presupuesto deberá ser “insertado” en el Boletín Oficial, como equivalente a “publicado”...”

17. “...Como dijo esta misma Sala, en reciente S 21 Sep. 1998, la normalización lingüística de un idioma cooficial entra en el ámbito o esfera de intereses de la Comunidad Local, pero excede de ella para afectar, de modo prioritario, a los de la Comunidad Autónoma, por lo que no puede invocarse la capacidad de los Entes Locales para la promoción de los intereses propios de la colectividad municipal. No es que no se reconozca legalmente una competencia municipal para la normalización lingüística del Euskera, sino que tal competencia está atribuida a la Comunidad Autónoma...”

18. “...no se trata sino de una finalidad contraria a la realmente pretendida; así, se expone que el Castellano y el Euskera, como lenguas cooficiales, tienen plena eficacia en todas las relaciones, que la Ordenanza se centra en el Euskera (lógicamente porque carece de atribución alguna para regular el Castellano) porque se trata de lograr su normalización, su uso real en todas las relaciones de los ciudadanos; aparece así la finalidad expansiva, absoluta, excluyente del uso del Español que realmente se pretende, ...se dice también que se trata de una actividad destinada a la promoción preferente del Euskera al considerarlo como la lengua propia del ayuntamiento (se ignora así el contenido del art. 3 de la CE que establece que son ambas las lenguas oficiales y no una de ellas nada más), lo que muestra que se está orillando, que el fin perseguido lleva consigo orillar, privar al Castellano del plano de igualdad que le corresponde con arreglo, como veremos, al art. 3 de la Constitución, y deja patente, como veníamos diciendo, que la igualdad del Español que la Ordenanza reconoce no es sino mera retórica sin contenido real, efectivo, alguno, es decir, tal igualdad es aparente nada más porque la realidad va a ser que el Castellano no va a contar con garantía real de utilización equivalente a la del Euskera.

19. tal proceder conculca las previsiones de los arts. 3 de la CE, leyes sobre función pública estatales (30/1984) y autonómicas (6/1989), ley autonómica 10/1982 sobre normalización del uso del Euskera y doctrina constitucional sobre la materia (contenida, v gr, en la Sentencia 253–2005, por citar una de las más recientes); conforme a todo ello los puestos de trabajo deben garantizar la cooficialidad de ambas lenguas y por eso no todos deben contar con perfil lingüístico obligatorio ni cabe exigir tampoco que toda la actividad se desarrolle en la lengua de la comunidad autónoma sino que tal obligatoriedad debe acomodarse a aquellos puestos en los que el tipo, nivel y función lo exija.

20. “...La propia demandada es consciente del obstáculo que para sus fines representa esto último y pretende salvarlo mediante los siguientes argumentos; el primero consiste en traer a colación Sentencias del TSJ de Cataluña y varias Ordenanzas de ayuntamientos catalanes y al respecto hemos de manifestar, en primer lugar, que ignoramos si las Ordenanzas han sido o no impugnadas,

con lo que la situación varía, en segundo, que el hecho de que se hayan publicado no otorga a las que se puedan dictar en otros ayuntamientos la habilitación normativa de la que puedan adolecer, como hemos visto que es el caso y, en tercer lugar, las Sentencias de unos órganos jurisdiccionales, a salvo las de los Tribunales Constitucional y Supremo, no vinculan a los restantes y menos cuando la solución en uno y otro supuesto varía o puede variar tanto si se atiende a cómo se hayan planteado los procesos como a las diferentes normas con que en uno y otro se puede contar y que den lugar a supuestos diversos, unos con habilitación competencial y otros en los que no la haya...”

21. Donostiako Administrazioarekiko Auzien 3 ZK Epaitegia, Prozedura Laburtua 274/2014

22. 82/1986 KAE: “...es oficial una lengua, independientemente de su realidad y peso como fenómeno social, cuando es reconocida por los poderes públicos como medio normal de comunicación en y entre ellos y en su relación con los sujetos privados. Con plena validez y efectos jurídicos(...) al añadir el núm. 2 del mismo art. 3 que las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas, se sigue asimismo. Que la consecuente cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos radicadas en el territorio autonómico, sin exclusión de los órganos dependientes de la Administración central y de otras instituciones estatales en sentido estricto...” gainera ikusi Donostiako 3. Administrazio Auzien Epaitegiak 274/2014 prozedura laburtuan emandako 28/2015 autoa. Irurako Udalari arrazoia eman zion eta Udaletxeko Aktak Estatuaren Gobernu Delegazioari euskara hutsean bidaltzeko bidea aitortu dio. Auto horretan, euskararen ofizialtasunak dituen ondorio praktikoak dituen azaltzen da bai herritarren eta herri administrazioen arteko harremanetan eta baita herri administrazioen arteko harremanetan.

23. Auzitegi Konstituzionalaren Sententzia 31/2010 ekainaren 28koa.

24. Auzitegi Gorenaren Epaia, 1996ko otsailaren 26koa, errekurtsio zk 1367/97 eta 2007ko maiatzaren 22koa, errekurtsio zk 4417/03.

25. Auzitegi Gorenen 2012ko urriaren 18ko Epaia (rec.2577/2099).

26. Agirreazkuenaga Iñaki, Diversidad y convivencia lingüística, 291 orria.

27. AG 2007ko ekainaren 20ko Epaian (REC 8321/2003): “(...) el Tribunal Supremo, por lo general, ha seguido esta última orientación considerando a la notificación como un acto administrativo de carácter autónomo e independiente del acto notificado y que, para tanto, conserva su validez, si reúne los requisitos legales, aunque se anule el acto de notificación(...)”

28. “**artículo 58.3.** Las notificaciones que conteniendo el texto íntegro del acto omitiesen alguno de los demás requisitos previstos en el apartado anterior **surtirán efecto** a partir de la fecha en que el interesado realice actuaciones que supongan el conocimiento del contenido y alcance de la resolución o acto objeto de la notificación o resolución, o interponga cualquier recurso que proceda.

4. Sin perjuicio de lo establecido en el apartado anterior, y a los solos efectos de entender cumplida la obligación de notificar dentro del plazo máximo de duración de los procedimientos, será suficiente la notificación que contenga cuando menos el texto íntegro de la resolución, así como el intento de notificación debidamente acreditado.”

29. (REC 8321/2003): “(...) El artículo 58.2 de la LRJPA al establecer los requisitos formales que ha de contener la notificación - para que surta efecto, pretende preservar el derecho a la defensa efectiva y posibilitar. En su caso, la tutela judicial. Por tanto, aun faltando dichos requisitos si el interesado llega a conocimiento del acto y/o puede desplegar los medios que aseguren una plena y eficaz defensa, siendo este un derecho material no formal, la notificación defectuosa surtirá efecto y así se establece expresamente en el artículo 58.3 de la misma LRJPA...”

30. Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoak, Udal Legearen aurre-egitasmoari buruzko 160/2014 irizpena.

31. 1. En los procedimientos administrativos tramitados por la Administración de la Generalidad, las Administraciones locales y las demás Corporaciones de Cataluña debe utilizarse el catalán, sin perjuicio del derecho de los ciudadanos y ciudadanas a presentar documentos, hacer manifestaciones y, si lo solicitan, a recibir notificaciones en castellano. 2. La Administración ha de entregar a las personas interesadas que lo requieran, en la lengua oficial solicitada, un testimonio traducido de aquello que les afecta. La solicitud de traducción no puede suponer ningún perjuicio o gasto al solicitante ni retrasos en el procedimiento ni suspender su tramitación ni los plazos establecidos.

32. KAE 31/2010 14 B) OJ “...El art. 6.2 EAC sería inconstitucional y nulo en su pretensión de imponer un deber de conocimiento del catalán equivalente en su sentido al que se desprende del deber constitucional de conocimiento del castellano. Ello no obstante, el precepto admite con naturalidad una interpretación distinta y conforme con la Constitución, toda vez que, dirigiendo el precepto un mandato a los poderes públicos de Cataluña para que adopten “las medidas necesarias para facilitar ... el cumplimiento de este deber”, es evidente que sólo puede tratarse de un deber “individualizado y exigible” de conocimiento del catalán, es decir, de un deber de naturaleza distinta al que tiene por objeto al castellano de acuerdo con el art. 3.1 CE (STC 82/1986, FJ 2). No hay aquí, por tanto, contrapunto alguno a la facultad del poder público de la Generalitat de utilizar exclusivamente la lengua catalana en sus relaciones con los ciudadanos, que sería improcedente, sino que se trata, aquí sí, no de un deber generalizado para todos los ciudadanos de Cataluña, sino de la imposición de un deber individual y de obligado cumplimiento que tiene su lugar específico y propio en el ámbito de la educación, según resulta del art. 35.2 EAC, y en el de las relaciones de sujeción especial que vinculan a la Administración catalana con sus funcionarios, obligados a dar satisfacción al derecho de opción lingüística reconocido en el art. 33.1 EAC. Si el concreto régimen jurídico de ese deber individualizado y exigible es o no conforme con la Constitución habrá de verse en el momento de examinar la constitucionalidad de dichos preceptos, también objeto del presente recurso. Importa aquí únicamente, sin embargo, que, concebido como un deber de naturaleza distinta al que sólo cabe predicar del castellano, esto es, como un deber que no es jurídicamente exigible con carácter generalizado, el deber de conocimiento del catalán tiene un objeto propio que lo justifica como mandato y que permite interpretarlo conforme a la Constitución.

33. Kataluniako Estatutuko 50. Art.

34. A. Milian i Massana “La exigencia de “al menos en catalán” como garantía de la presencia social de la lengua catalana” Estudios jurídicos sobre la Ley de Política Lingüística, Bartzelona, Generalitat de Catalunya. Institut D Estudis Autònoms, 1999. ikus 23. oharra.

35. Decreto Legislativo 2/2003, de 28 de abril, por el que se aprueba el Texto refundido de la Ley municipal y de régimen local de Cataluña.

36. Ikus 3/1983 Legea, ekainaren 15koa, Normalización Lingüística. 6.2. Las actuaciones administrativas en Galicia serán válidas y producirán sus efectos cualquiera que sea la lengua oficial empleada.

37. Ikus 5/1988 Legea http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ga-l5-1988.html

38. Ikus <http://www.udaltop.eus/eu/dokumentuak>: Iñigo Urrutia; AKE 87/1983, urriaren 27koa, 5 O.J. “...el hecho de la cooficialidad del castellano y el euskera; en efecto, todos los habitantes de Euskadi tienen derecho a conocer y usar ambas lenguas. Ello supone naturalmente que ambas lenguas han de ser enseñadas en los centros escolares con la intensidad que permita alcanzar ese objetivo. Y es de observar en ese mismo sentido que tal deber no deriva solo del Estatuto sino de la misma Constitución...”

39. EAEko Justizia Auzitegiaren Administrazio Auzien 1. Epaia (JUR\2014\300275): Kasu honetan, Estatuko abokatuak, Zarauzko Udalak, udalerriko irabazi-asmorik gabeko kultura edo gizarte-elkarteei diru laguntzak arautzeko akordio aurkatzen da.

40. Ikus <http://www.udaltop.eus/eu/dokumentuak>: Iñigo Urrutia; Begoña Garmendiaren proposamenak.

BIBLIOGRAFIA

DOKTRINA

AGIRREAZKUENAGA, I., 1994. “La cooficialidad lingüística en la Administración Foral y Local del País Vasco. In: *Cuestiones Particulares del Régimen Foral y Local Vasco*. Oñati.

AGIRREAZKUENAGA, I., 1996. *Administrazio Foral eta Lokalaren ezaugarriak euskararen normalizazio bidean*.

- AGIRREAZKUENAGA, I., 2003. “*Diversidad y Convivencia Lingüística*” (premio jurídico Joaquín Elozeigi) Gipuzkoa Diputazioa.
- COBREROS MENDAZONA, E. “La política de normalización lingüística en las administraciones públicas vascas: datos normativos” *Revista Lléngue I Dret*.
- COBREROS MENDAZONA, E., 1989. “El régimen jurídico de la oficialidad del euskera” *IVAP*. Oñati.
- CONFERENCIA MUNDIAL DE DERECHOS LINGÜÍSTICOS, 1996. Bartzelona, 1996 ekainaren 6-9.
- ERKOREKA GERBASIO, J. BIBLID [1137-1951 (2000), 6; 97-112] Legez-kotasun-Txostena, 91/2014 LT.
- Euskadiko Aholku Batzorde Juridikoak, Udal Legearen aurre-egitasmoari buruzko 160/2014 irizpena.
- FABEIRO FIDALGO, P., 2013. “El derecho de usar y el deber de conocer las lenguas en la Constitución española de 1978” *Iustel*, Madril.
- GARCÍA DE ENTERRÍA, E., 2001. *La lengua de los derechos. La formación del derecho público europeo tras la Revolución francesa*, Alianza Editorial, Madril.
- GARCIA DE ENTERRIA, E., 2014. *Problemas actuales régimen local*. Civitas ediciones.
- MILIAN I MASSANA, A. 1999. “La exigencia de “al menos en catalán” como garantía de la presencia social de la lengua catalana” *Estudios jurídicos sobre la Ley de Política Lingüística*, Bartzelona, Generalitat de Catalunya. Institut. 1.
- Oulu hirian Europako Udal eta Lurraldeen Batzar Orokorrean 2000ko ekainaren 17an emandako adierazpena.
- PÉREZ FERNÁNDEZ, J.M. (Kord.) 2006; IÑAKI AGIRREAZKUENAGA... [et al.] “*Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas de España*”. Atelier, Bartzelona.
- SANCHEZ MORON, M., 2014. *Derecho de la funcion publica*. Tecnos.
- URRUTIA LIBARONA, I., 2000. *Eleria*. 6.
- URRUTIA LIBARONA, I., 2005. *Derechos lingüísticos y euskera en el sistema educativo*. Pamiela. Iruñea.

JURISPRUDENTZIA

- Konstituzio Auzitegiaren jurisprudentzia
- Konstituzio Auzitegiaren 1983ko urriaren 27ko Epaia (RTC\1983\87)
- Konstituzio Auzitegiaren 1986ko ekainaren 26ko Epaia (RTC\1986\82)
- Konstituzio Auzitegiaren 1994ko abenduraren 23ko Epaia (RTC 1994\337)
- Konstituzio Auzitegiaren 1986ko azaroaren 6ko Epaia (RTC 1994/137)
- Konstituzio Auzitegiaren 2010ko ekainaren 28ko Epaia (RTC 2010/31)

Auzitegi Gorenaren jurisprudentzia

Auzitegi Gorenaren 1996ko martxoaren 26ko Epaia (RJ 1996\2593)

Auzitegi Gorenaren 1997ko apirilaren 15eko Epaia (RJ 1997\3956)

Auzitegi Gorenaren 1997ko maiatzaren 21eko Epaia (RJ 1997\5941)

Auzitegi Gorenak 1998ko urriaren 13ko Epaia (RJ 1998/7695)

Auzitegi Gorenak 1.999ko martxoaren 13ko Epaia (RJ 1999/2955)

Auzitegi Gorenaren 1999ko maiatzaren 24ko Epaia (RJ\1999\6393)

Auzitegi Gorenaren 1999ko uztailaren 1eko Epaia (RJ\1999\6411)

Auzitegi Gorenak 1999ko urriaren 30ko Epaia (RJ 1999/7907)

Auzitegi Gorenak 2000ko otsailaren 10eko Epaia (RJ 2000/2718)

Auzitegi Gorenak 2002ko otsailaren 15eko epaia (RJ 2002\2914)

Auzitegi Gorenak 2007ko ekainaren 20ko Epaia (REC 8321/2003)

Auzitegi Gorenaren 2012ko urriaren 18ko Epaia (REC 2577/2099)

Justizia Auzitegi Nagusien Jurisprudentzia

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren 1994ko abenduaren 30ko Epaia (JT 1994\15878)

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren 1998ko irailaren 21ko Epaia (RJ 1998\7184)

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren 2007ko otsailaren 12ko Epaia (JUR 2007\126842)

EAEko Justizia Auzitegi Nagusiaren 2014ko uztailaren 7ko Epaia (JUR\2014\300275)

Administrazio Auzien Epaitegia

Bilboko 1. Administrazio Auzien Epaitegiak emandako 119/2014 Epaia

Donostiako 3. Administrazio Auzien Epaitegiak 274/2014 prozedura laburtuan emandako 28/2015 autoa

Donostiako 3. Administrazio Auzien Epaitegiak emandako 154/2015;144/2015; 145/2015; 163/2015; 155/2015 Epaia

WEB-ORRIAK

<http://46.226.108.156/UEMA/atlas.html>

<http://www.uema.eus/nor-gara/zuzendaritza-batzordea/>

<http://www.soziolinguistika.eus/es/node/>

<http://www.udaltop.eus/eu/>

<http://noticias.juridicas.com/>

<http://www.boe.es/>

http://www.irekia.euskadi.eus/uploads/attachments/5412/udal_legea.pdf?1415778550